

Tisdagen den
17 februari 1976

Tisdagen den 17 februari

Kl. 15.00

*Om större upplagor
av statliga utredningsbetänkanden*

§ 1 Justerades protokollet för den 6 innevarande månad.

§ 2 Om större upplagor av statliga utredningsbetänkanden

Herr statsrådet PETERSON erhöll ordet för att besvara fru *Lewén-Eliassons* (s) den 6 februari anmälda fråga, 1975/76:219, och anförde:

Herr talman! Fru Lewén-Eliasson har frågat mig vilka principer som ligger till grund för beslut om storleken på en upplaga av ett statligt betänkande.

För att ett betänkande skall få tryckas i t. ex. serien Statens offentliga utredningar (SOU) behövs tillstånd av chefen för det departement som utredningen sorterar under. Enligt de anvisningar som gäller skall ansökan om tryckning göras efter samråd med LiberFörlag/Allmänna förlaget och med departementets kontaktman för SOU-ärenden. Vid detta samråd söker man göra en så säker beräkning av upplagan som möjligt. Man räknar fram det antal exemplar som behövs för remissbehandlingen, för försäljningen, för departementets eget behov och för de myndigheter och andra som enligt särskilt beslut har rätt att få friexemplar av alla betänkanden i SOU-serien. Kan upplagans storlek inte beräknas närmare bör första upplagan av ett betänkande i SOU-serien begränsas till 3 000 exemplar. Samtidigt som departementschefen medger att tryckning får ske, bestäms hur stor upplagan skall vara.

De anvisningar som jag nu har redogjort för finns intagna i den Handledning i administrativa frågor för kommittépersonal som departementens organisationsavdelning har gett ut och som tillställs alla utredningar. Skall jag försöka att kort sammanfatta hur systemet hittills har fungerat i praktiken kan jag säga att upplagorna snarare har varit för stora än för små.

Fru LEWÉN-ELIASSON (s):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet Peterson för svaret på min fråga.

Min utgångspunkt då jag frågade var att det finns mycket gott att säga om det statliga utredningsväsendet och dess produkter SOU-betänkandena. Men jag är också medveten om de svagheter som existerar: betänkandenas utförlighet och deras ofta språkliga svårtillgänglighet. De erbjuder emellertid ett utomordentligt faktamaterial i viktiga, politiska aktuella frågor och ger ett gott underlag för både information och opinionsbildning. Det är därför viktigt hur de presenteras och distribueras – att de över huvud taget finns då de efterfrågas. Upplageanpassning

Tisdagen den
17 februari 1976

*Om större upplagor
av statliga utred-
ningsbetänkanden*

med smidiga rutiner för att bl. a. öka upplagan måste då finnas.

Det är naturligtvis viktigt att betänkandena kan sättas i händerna på t. ex. alla dem som deltar i en remissomgång. Det är därvidlag som jag har upptäckt att det brister. När SIA-utredningen behandlades förelåg det stora svårigheter att få ta del av eller bli ägare av det betänkandet. Och jag har ett annat färskt exempel: distributionsutredningens huvudbetänkande som publicerades och överlämnades i september månad i fjol och vars remisstid löper fram till den 1 april. Där visade det sig i början av det här året att det saknades betänkanden. Det var verkligen inte lätt att få reda på hur man skulle förfara med nytryck och sådant. Situationen försvårades av att det kom ut en komprimerad sammanfattning genom konsumentverkets försorg där man uppmanade läsarna att också läsa betänkandet. Då anmälde att ifrågasvarande betänkande inte fanns att få.

Jag vill gärna tro, herr statsråd, att betänkandeupplagorna ofta är för stora, men det händer uppenbarligen också att de är för små. Det vore därför intressant att få veta: Hurudan är rutinen för att anpassa upplagan till efterfrågan? Vem har ansvaret för detta – är det departementet i fråga eller Allmänna förlaget? Behöver möjligen dessa ansvarsförhållanden förändras eller klarläggas?

Herr statsrådet PETERSON:

Herr talman! I mitt svar redovisade jag just de principer efter vilka upplagorna i bl. a. SOU-serien bestäms. Jag vill gärna, eftersom fru Lewén-Eliasson tog upp frågan om ett speciellt betänkande, med några siffror få illustrera vad jag sade i mitt svar. Siffrorna avser åren 1973 och 1974, som är de senaste år för vilka vi har en fullständig statistik.

Genomsnittsupplagan för SOU-betänkandena var 3 500 för år 1973 och 3 800 för år 1974. 1973 års största upplaga var 10 000 exemplar och den lägsta 1 000 exemplar. Det visar de stora skillnader som råder mellan de olika betänkandena.

I det övervägande antalet fall har den ursprungliga upplagan mer än väl räckt till för att tillgodose efterfrågan. I de fall där efterfrågan visat sig vara större än det beräknade behovet har det tillgodosetts genom en s. k. tilltryckning. År 1973 skedde det i 16 fall, år 1974 i 11 fall och år 1975 har 11 betänkanden tilltryckts i enlighet med departementschefens beslut. Vi har även under år 1975 meddelat Allmänna förlaget tillstånd att ta fram nya upplagor för 12 betänkanden.

En av de omständigheter man skall beakta när man beställer upplagan är, som jag nämnde i mitt svar, antalet friexemplar. Utöver de serier som skall gå till myndigheter m. fl. finns på de olika departementen listor för friexemplaren. Det innebär bl. a., för att ta justitiedepartementet som exempel, att betänkandena går ut i 600 friexemplar. Sedan finns det olika inrättningar, t. ex. länsbibliotek och ett stort antal andra bibliotek, som skall ha exemplar.

Såvitt jag kan se av det material jag har med mig om det speciella

betänkande fru Lewén-Eliasson efterlyste skall det finnas överupplagor både i Allmänna förlagets lager – i varje fall den 1 januari 1976 – och i departementens SOU-förråd, så sent som den 15 februari. Det måste således ha uppstått något fel beträffande de uppgifter fru Lewén-Eliasson fått om att betänkandet skulle vara helt slut.

Fru LEWÉN-ELIASSON (s):

Herr talman! Även jag har kunskapat sedan jag ställde den här frågan och lyckligtvis, skulle jag vilja säga, har det nu beslutats om ett tilltryck av betänkandet SOU 1975:69 med ytterligare 1 000 exemplar.

Upplagan är slut. Det är nog ganska klart att de uppgifter som lämnats inte varit aktuella då det inte finns exemplar att få utan nytryck måste ske. Men jag har också lagt märke till att det uppenbarligen kommer till väldigt stora upplagor som aldrig tas i anspråk; det gäller t. ex. Psalmer och visor, SOU 1975:2, 3 och 4, där det enligt de papper jag har är utomordentligt stora restupplagor.

Jag har stor förståelse för att man håller ner upplagorna, bl. a. av kostnadsskäl. Men vad jag är ute efter är en rutin som ger möjlighet att få fram ett tillräckligt antal betänkanden när det visar sig att ett betänkande går åt, att det läses och används, vilket i sin tur beror på hur stort intresse det väcker men också på hur det tas om hand av organisationer, myndigheter etc. Det är numera ganska vanligt att man stimulerar ett grupparbete i samband med remissbehandlingen, och då måste det finnas ett arbetsmaterial för detta. Min fråga står egentligen kvar: Är rutinerna tillräckligt anpassbara för att man skall kunna ta fram större upplagor? Då är jag för min del nöjd. Vi vet att kostnaderna är stora för utredningsväsendet, och därför skall vi också se till att resultatet når så många som möjligt.

Herr statsrådet PETERSON:

Herr talman! Det förekommer täta kontakter mellan departementen och Allmänna förlaget. Departementen håller sig därigenom löpande underrättade om upplagesituationen. Att det nu har fattats beslut om tryckning av ytterligare en upplaga av det aktuella betänkandet visar väl också att rutinen fungerar väl på detta område.

Fru LEWÉN-ELIASSON (s):

Herr talman! Jag upprepar att syftet med min fråga inte var att få just detta spörsmål löst, utan att få en allmän belysning av läget. Jag utgår från att, om nu rutinerna trots allt inte är riktigt tillfredsställande, man kommer att förbättra dessa.

Överläggningen var härmed slutad.

Nr 67

Tisdagen den
17 februari 1976

Återkallande av
motion

§ 4 Föredrogs och hänvisades
Motion
1975/76:2191 till utbildningsutskottet

§ 5 Föredrogs men bordlades åter
konstitutionsutskottets betänkanden 1975/76:35–37
justitieukskottets betänkanden 1975/76:20–22
lagutskottets betänkanden 1975/76:7 och 8
försvarsutskottets betänkanden 1975/76:18 och 19
kulturutskottets betänkanden 1975/76:26 och 27
utbildningsutskottets betänkanden 1975/76:17–19
näringsutskottets betänkanden 1975/76:23–26
civilutskottets betänkanden 1975/76:9 och 10

§ 6 Återkallande av motion

Herr TALMANNEN:

I skrivelse denna dag till kammarkansliet har fru Hambraeus återkallat den av henne väckta motionen 1975/76:1182 om åtgärder för ökad förebyggande tandvård.

Jag har därför avskrivit denna motion.

Skrivelsen lades till handlingarna.

§ 7 Anmälles och bordlades

Motioner

1975/76:2192 av herr *Hermansson m. fl.*

1975/76:2193 av fröken *Hörlén m. fl.*

1975/76:2194 av fru *Johansson* i Hovmantorp *m. fl.*

1975/76:2195 av herr *Korpås*

1975/76:2196 av herr *Nordstrandh m. fl.*

1975/76:2197 av herr *Nyquist m. fl.*

1975/76:2198 av fröken *Rogestam* och fröken *Hörlén*

1975/76:2199 av fru *Sundberg m. fl.*

1975/76:2200 av herrar *Wikström* och *Wijkman*

med anledning av propositionen 1975/76:89 om lärarutbildningens dimensionering och lokalisering m. m.

1975/76:2201 av herr *Ahlmark m. fl.*

med anledning av propositionen 1975/76:111 om ändring i vallagen (1972:620)

§ 8 Anmälan av interpellation

Nr 67

Tisdagen den
17 februari 1976

---

*Anmälan av
interpellation*

Anmälades och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

den 17 februari

1975/76:116 av herr *Danell* (m) till herr kommunikationsministern om taxiflygföretagens ekonomiska förhållanden:

Trots att svenskt inrikesflyg domineras av SAS och Linjetflyg är det ur flera synpunkter utomordentligt värdefullt med en flygbransch, som består av flera – små och stora – bärkraftiga flygföretag med uppgift att transportera såväl passagerare som gods.

Förutom att det även inom flygbranschen behövs en konkurrenssituation är det för många företag, organisationer och kommuner av stort värde att med hjälp av flera taxiflygbolag snabbt och enkelt kunna ha kommunikationer med olika delar av samhällslivet. Inte minst ur beredskapssynpunkt behövs det många flygföretag med stor kapacitet, då Sverige inför en krigssituation inte i dag kan anses ha tillräckligt med transportflyg inom försvarsmakten.

På senare tid har det emellertid framkommit uppgifter om att den del av allmänflyget – med totalt omkring 1 500 anställda – som allmänt benämns taxiflyg har åsamkats avsevärda ekonomiska problem i sin verksamhet. Några av Sveriges mest kända taxiflygbolag har i dag sådana ekonomiska bekymmer att det måste anses som möjligt att försäljning till större flygbolag eller nedläggning till slut blir den enda utvägen.

Flygbolagens problem kan sägas vara framför allt tre.

För det första är de av typisk småföretagarstruktur och således utomordentligt känsliga för de på senare år snabbt accelererande pålagorna, framför allt arbetsgivaravgifter.

För det andra har dessa relativt unga företag i branschen drabbats mycket hårt av de våldsamma höjningarna av bensinpriset sedan 1973–1974.

För det tredje har snårskogen av regler och nya i och för sig berättigade säkerhetskrav förvärrat företagets situation. Höga avgifter till luftfartsverket drabbar de minsta företagen hårdast. Genom att ge det statliga och dominanta flygbolaget Crownair allt större rörelsefrihet och t. o. m. monopolställning i vad avser befraktning åt statliga myndigheter och verk har tidigare självklara – beroende på dess konkurrenskraft – uppdrag till den privata delen av flygbranschen försvunnit.

Med dessa problem som bakgrund är det helt klart att branschen för taxiflygbolag – med 25–30 företag som möter en bredare kundkrets – måste studeras särskilt och åtgärder vidtagas för att förhindra hotande arbetslöshet, svårigheter med kapitalförsörjning, monopolisering och ökade kommunikationsbekymmer för många landsdelar.

Nr 67

Tisdagen den
17 februari 1976

Meddelande om
frågor

Med anledning av det anförda anhåller jag att till herr kommunikationsministern få ställa följande fråga:

Avser statsrådet att vidtaga åtgärder för att motverka dagens ekonomiska krisläge bland taxiflygbolagen?

§ 9 Meddelande om frågor

Meddelandes att följande frågor framställts

den 17 februari

1975/76:231 av herr *Sven Gustafson* i Göteborg (fp) till herr kommunikationsministern om åtgärder för att förhindra brandkatastrofer i bussar:

Vilka åtgärder ämnar statsrådet vidta med anledning av busskatastrofen vid Jönköping i syfte att söka förhindra olyckor av detta slag i framtiden?

1975/76:232 av herr *Börjesson* i Falköping (c) till herr kommunikationsministern om förbättrad postservice i vissa orter:

SJ:s tåginskränkningar och nedläggandet av järnvägsstationer har på vissa håll i landet lett till en försämrad postservice. Som exempel kan anges Floby i Skaraborgs län med ca 2 000 invånare, där en avsevärt försämrad postservice blivit resultatet av indragen såväl person- som godstrafik.

Om t. ex. ett brev postas i Floby lördag efter kl. 14.15 avgår det inte därifrån förrän kommande måndag. Ett brev adresserat till Falköping kan därmed i allmänhet icke komma adressaten till handa förrän tidigast tisdag. Avståndet mellan Floby och Falköping är ca 2 mil. Jag är övertygad om att liknande exempel kan anges från andra håll i landet, där postservicen blivit försämrad under de senaste åren på grund av bl. a. tåginskränkningar och järnvägsnedläggelser. Invånarna i berörda orter har samma rätt till en tillfredsställande postservice som de som är boende i de större tätorterna. Jag vill därför rikta följande fråga till herr kommunikationsministern:

Är statsrådet beredd medverka till förbättrad postservice i de orter som fått försämrade förhållanden på grund av tågindragningar och järnvägsnedläggelser?

§ 10 Kammaren åtskildes kl. 15.12.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert